

AZ ENSZ EURÓPAI GAZDASÁGI BIZOTTSÁGÁNAK SZEMINÁRIUMA AZ INNOVÁCIÓHOZ SZÜKSÉGES MŰSZAKI INFORMÁCIÓS RENDSZEREKRŐL ÉS SZOLGÁLTATÁSOKRÓL

Balázs Sándor

Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ

Az Egyesült Nemzetek Szervezetének Európai Gazdasági Bizottsága /EGB/ 1973. október 2-6. között tartotta Balatonfüreden "Az innovációhoz szükséges műszaki információs rendszerek és szolgáltatások" tárgy-köri szemináriumát. A szemináriumot magyar részről a Nemzetközi Gazdasági Kapcsolatok Bizottságának megbízásából az OMKDK szervezte.

Célok

A szeminárium tárgykörét az EGB genfi titkársága alakította ki a Tudományos és Műszaki Kormány-Tanácsadó Testület programjának keretében. Célját meghatározta a testület programja, azon belül is a következő

főbb pontok:

a tagállamok tapasztalatcseréje a tudományos és műszaki eredmények alkalmazása területén, ideértve a prognóziskészítést is;

javaslatok kidolgozása a tudományos és műszaki eredmények alkalmazásának nemzetközi együttműködés útján való fejlesztésére.

A balatonfüredi tárgyalások elsősorban az innovációs folyamatok komplex fejlesztéséhez szükséges információs feladatokkal foglalkoztak, és ezen belül elsősorban a vállalati szempontokra helyezték a hangsúlyt.

Napirend

A szemináriumon 22 EGB tagállam delegációja vett részt. Ezenkívül képviseltette magát több nemzetközi szervezet. A tárgyalásokon 22 magyar megfigyelő is jelen volt.

A résztvevők közel 40, előzetesen és a helyszínen szétosztott jelentést és előadást vitattak meg az alábbi főbb napirendi pontok keretében:

a műszaki információk előállítása, terjesztése és felhasználása az EGB tagállamokban és az EGB szerepe ezen a területen;

az innovációhoz szükséges műszaki információk különféle típusai;

az innovációhoz szükséges műszaki információk rendszerek és szolgáltatások különféle típusai vállalati szinten /az egyes államok tapasztalatainak összehasonlítása; a meglévő információk szolgáltatások hasznosítási mértékét elemző módszerek és az információk szolgáltatások iránti igények felkeltése/;

a vállalatok és egyéb ipari szervezetek teendői a műszaki információk gyűjtése, értékelése és szétszórása területén, különös tekintettel a kis- és középvüzemekre;

az állami, egyetemi, kutatóintézeti és vállalati információk szolgáltatások összekapcsolásának módszerei /az egyes országok tapasztalatainak összehasonlító szemléje; az információelemző központi szerepe; egyéb összekötő - liaison - szolgáltatások és lehetőségek/;

az innovációra vonatkozó műszaki információk országos és nemzetközi hozzáférhetőségét akadályozó tényezők és megkönnyítő eszközök.

A tárgyalások

Az elnök és a vitavezetők által irányított tárgyalásokból a következő főbb megállapítások és kérdéscsoportok emelhetők ki.

Az EGB genfi titkársága előzetesen összefoglalót készített a műszaki információk előállításának, terjesztésének és használatának gazdasági jelentőségéről. A vita résztvevői ezzel kapcsolatban általánosságban azzal a kérdéssel foglalkoztak, hogy a tudományos és műszaki információk feldolgozása, tárolása és hasznosítása területén az egyes rendszerek megváltoztatása milyen anyagi kihatásokkal jár. Mindenfajta ilyen irányú becslés vagy tervezés igen alapos elemzéseket igényel, beleértve még a felhasználóknak a tájékozódáshoz szükséges tevékenységét is. Az egyik legfontosabb tényező, hogy az információk műveletek és tevékenységek igen gyorsan fejlődnek és ezért az idő-tényező a legfontosabb a gazdaságossági kérdések szempontjából. Fokozottan szükség van az információk rendszerek racionalizálására, fejlesztésére, valamint a rendszerek és szolgáltatások közötti országos és nemzetközi együttműködés hatékonyabbá tételére.

Az állandóan növekvő számú publikált és nem publikált dokumentumokban igen sok olyan információ van, amely elengedhetetlen az iparvállalatok termelési, kutatási, fejlesztési, tervezési és marketing tevékenységéhez. Ezért létesít egyre több vállalat műszaki információs szolgálatot innovációs tevékenységének támogatására. Az ilyen szolgálatoknak különféle, jól megkülönböztethető feladataik vannak, az új ötletek gerjesztésétől és az új lehetőségek teremtésétől egészen a felhasználók speciális kérdéseinek megválaszolásáig. Az információs források ugyancsak sokrétűek, az új termékek és eljárások megfigyelésétől /pl. ipari kiállítások látogatása útján/ a személyes kapcsolatokon /pl. konzultációk a vállalaton belül és kívül/ át a szakirodalomig. Mindezek egymást erősítik.

Az innováció a tudomány és technika új eredményeinek sikeres átalakítása társadalmilag hasznos termékek és szolgáltatásokká. Ehhez a potenciális felhasználók szükségleteinek gondos elemzésére és a megfelelő információs csatornák kiépítésére van szükség.

A szemináriumon résztvevő országok előzetesen rövid összefoglalókat készítettek országaik műszaki információs rendszereiről. Ezekből megállapítható volt, hogy a tudományos és műszaki információk áramlásának meggyorsítására a legtöbb EGB tagállam kiépítette a szolgáltatások és rendszerek hálózatait, kidolgozta tájékoztatásiügyi politikáját, amely gyakran szervesen beépül az ország tudományos és műszaki politikájába. A kormányok egyre több figyelmet fordítanak erre a kérdésre, akárcsak a vállalati szintű innováció fejlesztésére.

A különféle iparvállalati információs szervek kialakulása mellett fontos szerepet játszanak és tölthetnek be az ipari vagy műszaki adatbankok és az információelemző központok.

Az információs hálózatokat úgy kell kiépíteni, hogy azok ne csak a felhasználók jól megfogalmazott kéréseit szolgálják, hanem vegyék figyelembe a lapangó, nem megfogalmazott igényeket is. Ehhez nem elegendő csupán a hagyományos könyvtári és dokumentációs szolgáltatások bővítése. Olyan aktív, rugalmas rendszerre van szükség, amely saját környezetében ösztönzi az innovációs folyamatokat mind a termelő, mind a kereskedelmi részben éppúgy, mint a vállalatvezetés szintjén. Műszaki, gazdasági, szervezési és vezetési információk komplex rendszerére van szükség, amely csak úgy valósulhat meg, ha annak vezető testületében a felhasználók is megfelelően képviselve vannak.

A különféle helyeken már működő gépi rendszerekkel kapcsolatban általánosan hangzottatott igény volt, hogy az EGB tagállamok ebben a tekintetben erősítsék együttműködésüket.

A vállalatokon belüli innovációs tevékenységek fejlesztéséhez fokozni kell a külső információs forrásokat biztosító csatornák kiépítését, a beérkező információk helyi értékelését, valamint a külső és belső forrásokra fordított munkák és kiadások egészséges egyensúlyának kialakítását. Az ipar különféle ágazataiban működő nagyobb vállalatok jó része saját maga állítja elő a termeléshez, tervezéshez és döntéshozáshoz szükséges információkat, míg a kis- és középvállalatok javarészt külső forrásokat használnak fel.

A vállalaton belüli információs munkával kapcsolatban általános egyetértés nyilvánult meg a következőkben:

a tisztán tudományos és műszaki információkon kívül a vállalatoknak szükségük van a szabadalmakra és szabványokra vonatkozó információkra, valamint kereskedelmi marketing és gazdasági adatokra is;

a nagyvállalatok megfelelő erőket tudnak fordítani belső információs szolgáltatásaik megszervezésére és működtetésére;

a kis- és középvállalatoknak ezen a téren fokozottabban együtt kell működniük a hasonló érdekelttségű egyéb vállalatokkal, kereskedelmi és kutató intézményekkel;

igen fontos feladat az információs igények felkeltése. Ennek egy részét képezi, hogy az iparban dolgozó szakembereket meg kell tanítani az információk értékére és a források és szolgáltatások használatára.

A különféle információs szolgáltatások összekapcsolásának területén az EGB tagországok igen eltérő gyakorlatot folytatnak. A vita megállapította, hogy a különbségek egyik oka az, hogy a tőkés országok az információ árujellegéből indulnak ki, míg a szocialista országok tagadják ezt a kizárólagos árujellegét, és mindenben szem előtt kívánják tartani az információterjesztés problémakörének társadalmi jellegét is.

A feladatok sokrétősége miatt megállapítható, hogy - legyen az bármilyen nagy is - egyetlen tájékoztatási intézmény sem tud önállóan ellátni valamely iparvállalatot vagy kutatóintézetet a szükséges összes tudományos, műszaki és gazdasági információkkal. Ez csak a kölcsönös kapcsolatok széles körű rendszere és koordinálása útján érhető el. A szükséges kapcsolatok és együttműködések részleges hiánya is már igen jelentős információellátottsági zavarokat okoz.

Az "információrobbanás" vonatkozásában az egyik ismertett tanulmány szerint a jelenlegi évi 2 millió dokumentumegység /folyóirat-cikkek és egyéb primér kiadványok/ 1985-re el fogja érni az évi 12-14 milliót. Ez az adat önmagában is eléggé igazolja a hatékonyabb és minőségileg eredményesebb információszolgáltatások szükségességét és a rendszerek előtt álló feladatokat.

Ajánlások

A szeminárium résztvevői az előremutató teendőket hét ajánlás formájában foglalták össze. A zárójelentés hangsúlyozza, hogy az innovációhoz szükséges műszaki információs rendszerek és szolgáltatások fejlesztése és jobb hasznosítása állandó feladatot jelent. Az ajánlások az EGB-hez, illetve annak Tudományos és Műszaki Kormány-Tanácsadó Testületéhez, valamint a tagállamok kormányaihoz szólnak. A hét ajánlás röviden a következő:

1. az EGB illetékes szervei a jövőben is foglalkozzanak az egyes államok tapasztalatainak terjesztésével, összehasonlító jellegű közreadásával;

2. esetlegesen egy tanulmányi csoport létrehozásával tovább kell folytatni az innovációs folyamatok tanulmányozását általában, és azt, hogy a különböző információs szolgáltatások miképpen befolyásolják az innováció szerkezetét és eszközeit. Meg kell vizsgálni azt is, hogy milyen kölcsönhatások fejlődnek ki a felhasználók és az információk előállítói között;

3. különös gonddal kell elemezni a tudományos és műszaki információs szolgáltatásokon belül különleges helyet elfoglaló szabadalmi tájékoztatási szolgáltatások, szabványügyi szervezetek, gyártmánykatalógusok, műszaki adattárak, gazdasági és piaci adatszolgáltatások, tanácsadó és közvetítő intézmények stb. szerepét;

4. ajánlatos szemináriumok és/vagy szakértői értekezletek rendszeres szervezése abból a célból, hogy az EGB tagállamok között ezen a területen szorosabb együttműködés alakuljon ki. Az illetékes nemzetközi szervezetekkel - többek között a KGST-vel - folyamatosan konzultálni kell;

5. szorgalmazni kell olyan szabványok kidolgozását és alkalmazását, amelyek elősegítik a gépi feldolgozásra előkészített információk cseréjét és az egyes államok rendszereinek összekapcsolhatóságát;

6. figyelembe véve az UNISIST program célkitűzéseit, az EGB-nek elő kell segítenie az olyan gyakorlati intézkedéseket, amelyek hozzájárulnak a dokumentációs és információs intézmények további együttműködéséhez országos, regionális és szélesebb nemzetközi szinten. Ezek az intézkedések kiterjedhetnek a vonatkozó országos koncepciók kidolgozására, az információk cseréjét megkönnyítő kapcsolatok fejlesztésére, az országos rendszerek és hálózatok működésére vonatkozó tapasztalatok cseréjére, a rendszerek kompatibilitását célzó eredmények terjesztésére, valamint - bizonyos esetekben - az innováció ügyét elősegítő nemzetközi információs központok létrehozására;

7. az egyes tagállamok kormányainak szorgalmazniuk kell a műszaki információs források ismeretének és használatának oktatását. Ezt az oktatást ajánlatos már általános iskolai szinten elkezdni.

- o -

Az OMKDK rövidesen kiadja az EGB szeminárium teljes anyagát angol nyelven.

BALÁZS, S.: UN ECE Seminar on Technological Information Systems and Services for Innovation

The Seminar on Technological Information Systems and Services for Innovation was held at the invitation of the Government of Hungary in Balatonfüred from 2 to 6 October 1973 under the auspices of the United Nations Economic Commission for Europe. During its sessions experts from 22 ECE countries, together with representatives of international organizations, discussed some 40 papers of the agenda.

The article gives a short summary on the main findings of the discussions and describes the 7 recommendations adopted.

The publication of the Seminar proceedings in English is planned by the Hungarian Central Technical Library and Documentation Centre.

БАЛАЖ, Ш.: Семинар Европейской экономической комиссии ООН по теме: информационные системы и службы, необходимые для инноваций

Данный семинар организован венгерским правительством при поддержке Европейской экономической комиссии и проведен в Балатонфюреде (ВНР) с 2 по 6 октября 1973 года.

На семинаре специалистами 22 стран-членов ЕЭК и других международных организаций было заслушано около 40 докладов.

Настоящая статья в кратце описывает главные выводы научной дискуссии и 7 принятых предложений.

В ОМКДК предполагается издать материалы семинара на английском языке.

BALÁZS, S.: UNO Ecosoc-Seminar über die für Innovationen erforderlichen technischen Informationssysteme und -dienstleistungen

Das Seminar über die für Innovationen erforderlichen technischen Informationssysteme und -dienstleistungen wurde auf Einladung der ungarischen Regierung vom 2. bis 6. Oktober 1973 mit Unterstützung des Europäischen Wirtschaftsausschusses der UNO /ECE/ abgehalten. An den Tagungen besprachen Experten aus 22 Ländern des ECE mit den Vertretern internationaler Organisationen die annähernd 40 Vorträge der Tagesordnung.

Der Artikel fasst die wichtigsten Feststellungen der Diskussionen zusammen und beschreibt die 7 akzeptierten Empfehlungen.

Die Ungarische Technisch-Wissenschaftliche Zentralbibliothek und Dokumentationszentrum plant die Herausgabe der Proceedings des Seminars in englischer Sprache.